

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Lausunto

1 (3)

Dnro V/29704/2023

5.9.2023

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntönnö 23.8.2023 (Asianumero VN/21301/2023)

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoa (Valvira) antamaan lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle terveydenhuoltolain muuttamisesta annetun lain 51 a §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (YTHS-laki) muuttamisesta annetun 10 a §:n muuttamisesta (jäljempänä luonnos). Määräaika lausunnon antamiselle on 15.9.2023.

Luonnos hallituksen esitykseksi

Luonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolain ja YTHS-lain muuttamisesta annettuja lakeja siten, että 1.9.2023 voimaan tullutta kiireettömän perusterveydenhuollon hoitoon pääsyn 14 vuorokauden enimmäisaikaa (ns. hoitotakuu) ei tiukenneta 1.11.2024 seitsemään vuorokauteen. Luonnos liittyy valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Luonnoksen mukaan tavoitteena säädettäessä ensin 14 ja sitten 7 vuorokauden perusterveydenhuollon kiireettömään hoidon pääsyn enimmäisajasta oli vahvistaa terveydenhuollon peruspalveluja ja parantaa palvelujen saataavuutta. Henkilöstön saatavuus arvioitiin toimeenpantavuuden suurimmaksi riskiksi. Enimmäisaikojen tiukennus ajoittui aikaan, jolloin hyvinvointialueet olivat vasta aloittaneet toimintansa, ja lisäksi ei ollut mahdollista arvioida varmuudella, miten paljon koronapandemia ja siitä johtuva hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelka rasittaisivat palvelujärjestelmää. Muutoksen onnistuminen edellytti joka tapauksessa lisää pysyvää lääkäri työvoimaa ja hoitohenkilöstöä. Myös eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta piti mietinnössään henkilöstön riittävyyteen ja resursseihin liittyviä huolia perusteltuina.

Luonnoksessa todetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon työvoimavaje on pahentunut viime vuosina nopeasti käytännössä kaikissa ammattiryhmissä ja koko maassa. Tilanne on erityisen huono lähi- ja sairaanhoitajien kohdalla, mutta myös terveyskeskusten lääkäritilanne on huonontunut jonkin verran. Työvoimavajeesta on erilaisia arvioita, joissa on käytetty erilaisia laskentatapoja ja mallinnuksia, mutta kaikkien arvioiden mukaan vaje on merkittävä ja hankaloitunut.

Luonnoksessa todetaan, että Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman kevään 2023 hyötytavoitteiden toteutumisen kansallisen arvioinnin mukaan vuoden 2023 syyskuun alkuun asetettu tavoite, jonka mukaan kiireettömään hoitoon tulee päästä kahdessa viikossa hoidon tarpeen arvioinnista, ei

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Lausunto

2 (3)

Dnro V/29704/2023

5.9.2023

tule toteutumaan määräaikana. Tähän on useita syitä, joista henkilöstövaje on yksi. Tässä tilanteessa 7 vuorokauden hoitoon pääsyn enimmäisaikaan pääseminen valtakunnallisesti on haastava toteuttaa.

Luonnoksessa todetaan, että jo perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsyn tiukennus 14 vuorokauteen on jo suuri muutos aikaisempaan, ja siinä onnistuminen edellyttää laaja-alaista perusterveydenhuollon kehittämistä. Tiukennus toimii joka tapauksessa perusterveydenhuollon vahvistamisen ja hoidon saatavuuden parantamisen muutosvoimana mahdollistaen toimintamallien kehittämisen henkilöstön rekrytointia tukeviksi vetovoimatekijöiksi.

Valviran lausunto

Valvira kannattaa sitä tavoitetta, että perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsyn enimmäisaikoja tiukennettaisiin, ja pitää hyvin valitettavana tilannetta, joka on johtanut nyt kysymyksessä olevaan esitysluonnokseen ja siinä kuvattuihin perusteisiin. Valvira yhtyy luonnoksessa esitettyyn hoitohenkilöstöpulan tilannekuvaan. Hankala henkilöstöpula on sosiaali- ja terveyspalveluiden vakavin ongelma, eikä hoitoon pääsy tule muun muassa Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman arvion mukaan toteutumaan 1.9.2023 voimaan tullessa 14 vuorokauden enimmäisajassa. Valvira katsoo, ettei lainsäädännöllä tule asettaa vaatimuksia, joita ei ole realistista toteuttaa, ei myöskään valvonnan keinoin. Valvira katsoo, että luonnos on asianmukaisesti perusteltu. Valvira esittää kuitenkin vaihtoehtoisesti harkittavaksi, voisiko kumoamisen asemesta seitsemän vuorokauden enimmäisajan voimaantuloa siirtää myöhemmäksi.

Luonnoksen kohdan 2.1.3 ”Hoitoon pääsyä koskeva sääntely” mukaan (s. 12) sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta säädetään vielä 31.12.2023 saakka sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa, yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa sekä Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa. Valvira toteaa, että valvonnasta on säännöksiä myös yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011).

Valvira on todennut jo aiemmin, että kiireettömään hoitoon pääsyn ajat ovat enimmäis-, eivätkä määräaikoja. Luonnoksessa käytetään edelleen myös termiä määräaika (esim. s. 9) ja myös enimmäismääräaika (esim. s. 30). Valvira katsoo, että tulevassa esityksessä tulisi käyttää termiä enimmäisaika ja esityksen kieliasua tulisi korjata vastaavasti.

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Lausunto

3 (3)

Dnro V/29704/2023

5.9.2023

Valvira toteaa, että sosiaali- ja terveystieteiden henkilöstöpula tulee ratkaista kaikin käytettävissä olevin keinoin niin, että sosiaali- ja terveystieteiden työn veto- ja kiinnipitovoimatekijät paranevat erityisesti perustieteissä.

Ratkaistu: 06.09.2023 Ratkaisija: Henriksson Markus Virka-asema: Ylijohtaja Esittelijät: Jormanainen Reijo, Lakimies Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Lisätietojen antaminen

Lisätietoja antaa tarvittaessa lakimies Reijo Jormanainen, puh. 0295 209 320.